

İMAN VE AMEL*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm. Bi'smi'l-lâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve'l-âkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

الْإِيمَانُ وَالْعَمَلُ شَرِيكَانِ فِي قَرْنٍ لَا يَقْبَلُ اللَّهُ
تَعَالَى أَحَدَهُمَا إِلَّا بِصَاحِبِهِ

(ك. فى تاريخه، والديلمى عن على)

RE. 193/9 (*El-îmânü ve'l-amelü şerîkâni fî karnin, lâ yakbelü'llâhu teâlâ ehadühümâ illâ bi-sâhibihî.*) *Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

“—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!” [*Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...*]

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

“—Seyyidü’s-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!” [Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

“—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!
[Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin...

a. Helâlarda Yüzün Kibleye Gelmesi

Arkadaş soruyor ki:

“—Helâlarda abdest almak, gusletmek câiz olur mu? Helâlarda otururken ön ve arda kibleye gelişi nedir?”

Bizim dinimizde her cihette kolaylık varsa da, caiz ise de efdal olan helâlarla abdest yerlerinin ayrı olması lâzımdır. Abdest sularının helâya dökülmemesi ve oraya gitmemesine dikkat edilmesi lâzım. Ama bu da bugün memleketimizde mümkün olmayan bir şey; çünkü bütün sular aynı lağıma gider.

Onun için evlerde helâlarla abdest alma yerlerinin ayrı olması güzeldir. Bir helâda hem def-i hacet yapıp hem gusül etmek zaruret nisbetinde caizdir. Ama zaruret olmadıkça olmaması daha âlâdır. Çünkü orada birtakım duaların okunması da lazım. Sonra orası mesela meleklerin girmediği, bulunamayacağı

bir yerdir. Onun için, helalarla gusülhanenin ayrı olması daha iyidir ama, olmadığı takdirde zarureten caizdir.

Helalarda yüzün kibleye veya önün ardın kibleye gelişi mekruhtur. Evler yapılırken helâların o şekilde yapılması lazım ki önü veya arkası kibleye gelmesin. Memleketimizde, oturduğu vakitte insanın ya yüzü ya arkası şark ve garp cihetine gelmesi uygun olur. Kibleye karşı ön ve ardın gelmesi doğru olmayan bir şeydir ama zaruretse olur o başka.

b. İman ve Amel Kardeşdir

Hâkim ve Deylemî, Hz. Ali RA'dan ivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹

الْإِيمَانُ وَالْعَمَلُ شَرِيكَانِ فِي قَرْنٍ لَا يَقْبَلُ اللَّهُ
تَعَالَى أَحَدَهُمَا إِلَّا بِصَاحِبِهِ

(ك. فى تاريخه، والديلمى عن على)

RE. 193/9 (El-îmânü ve'l-amelü şerîkânî fî karnin, lâ yakbelü'llâhu teâlâ ehadühümâ illâ bi-sâhibihî.)

(El-îmânü ve'l-amelü şerîkânî fî karnin)
“İman ile amel, bir karında şeriklerdir. (Lâ yakbelü'llâhu teâlâ ehadühümâ illâ bi-sâhibihî) Allah-u Teâlâ, biri olmayınca diğeri kabul etmez.”

¹ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.111, no:375; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.95, no:421; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XI, s.64, no:10262.

Bütün amellerin başı imana bağlıdır. İman olmayınca amelin kıymeti yoktur. Bir insan ne kadar çok amel ederse etsin; geceleri uyumasın, gündüzleri hiç ibadetten ayrılmamasın. Melekler kadar ibadet yapsa ind-i ilâhîde zerre kadar kıymeti yoktur. Çünkü ameller imana bağlıdır. İman da herkesin istediği gibi değil de Allah ve Rasûlü'nün istediği gibidir. Onun için itikad mezhepleri 73 fırkaya kadar çoğalmıştır.

İşte o iman ki canlıdır, sağlamdır, kuvvetlidir; o seslenir adama, yapma der, mâni olur, olmaz der.

“—Sen ehli imansın, sana yalan yakışmaz, sana hıyanet yakışmaz, sana günahları işlemek yakışmaz!” der.

Biz bir yerden gelirken bir adresi sormak için bir dükkâna uğradık. Baktık ki dükkânın içerisi şişeyle dolu... O mıntıkada hıristiyanlar da çok. Sorana dedim ki:

“—O dükkândaki adam müslüman mıydı?”

“—Konuşması Türktü ama.” dedi. “O dükkana, ‘Allah’ın dediği olur.’ da yazmış. Ama yazının altı bütün şarap şişesi ile doluydu.” dedi.

Bu adama desen ki:

“—Sen gâvur musun?” Döver adamı.

“—Yok değilim.” der, “Müslümanım.” der.

Ama bir müslüman nasıl içki satabilir veyahut nasıl bunu kullanabilir?

Şimdi memleketimizde bunu kullananlar pek çok. Hiç birisini de, hatta namaz kılanları da var bunların içerisinde. Namaz da kılıyor, aynı zamanda içki de içiyor. Namaz kılıyor, aynı zamanda kumar da oynayanı da var. Namaz kılıyor aynı zamanda zina yapanı da var.

E bu iki zıt bir yerde nasıl birleşir yani? Birisi Allah'ın rızası birisi de Allah'ın gazabı... Gazap ile rıza nasıl birleşir bir yerde? Akıl erer mi buna? Ermez.

Bu zafiyet-i imanın neticesi. Ona imanı seslenemiyor, yapma bunu diyemiyor. Yahut kulağı tıkalı duymuyor bunu. İçeriden o dese de kulak tıkalı duymuyor.

c. İman ve İffet

Ebû Nuaym, Muhammed ibn-i Nadr el-Hàrisî'den; Deylemî, Esmâ bint-i Umeys RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:²

الْإِيمَانُ عَفِيفٌ عَنِ الْمَحَارِمِ، عَفِيفٌ عَنِ الْمَطَامِعِ

(حل. عن محمد بن النضر الحارثي مرسلاً، الديلمي عن أسماء بنت عميس)

RE. 193/3 (*El-imânü afîfün ani'l-mehârimi, afîfün ani'l- metamii.*)

² Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.113, no:381; Esmâ bint-i Umeys RA'dan.

Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı İsfahan*, c.X, s.227, no:2084; Muhammed ibn-i Nadr el-Hàrisî'den.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.36, no:58; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.II, no:10256

(*El-imânü afîfün ani'l-mehârimi*) “İman, haramlardan sakınmak, (*afîfün ani'l-metamii*) tamâ’ edilecek şeylerden uzak durmaktır. İmanlı kimse bunlara bulaşmaz.”

İman amel ile beraberdir, ameli onu hayırlara sevk eder, günahlara da mâni olur, yaptırmaz günahı. Beşeriyet iktizası bir kerecik yaptıysa bir daha yapmaz, hemen tevbe eder.

“—Müslüman hırsızlık yapabilir mi? Başkasının elinden malını alabilir mi? Önüne geçebilir mi, öldürebilir mi?”

Korkar Allah’tan, der ki:

“—Yahu bunu öldüreceksin ama Allah-u Teâlâ seni de cehennemde ebediyen yakacak.”

“—İntihar edip kendini öldürebilir mi?” Hayır, öldüremez.

“—Niçin?” Şöyle düşünür:

“—Allah-u Teâlâ’nın takdiri. Zayi ettim malı, iflas ettim. Yahut istediğim gibi şunlar olmadı, bunlar olmadı, canıma niye kıyacağım? Allah-u Teâlâ’nın takdiri neyse o olacaktır. Kadere razı olursun hiçbir şey olmaz.” der.

Onun için iman, amel ikisi bir kardeştir, ayrılmaz.

Yapamıyorsan imanını desteklemek lazım.

“—İman çok zayıf, nasıl destekleyeceğiz imanımızı? İmanın desteklenmesi nasıl olacak?”

İmanın desteklenmesi Allah-u Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri'ne yalvarmak suretiyle olur. Bir de ehl-i ilmin derslerine devam etmek suretiyle, onlardan alacağı feyz ile imanını destekler, imanını kuvvetlenir.

d.Amelsiz İman Makbul Olmaz!

Onun için diyor ki:

(Lâ yakbelü'llàhu teâlâ ehadühümâ, illâ bi-sàhibihî) Allah-u Teâlâ, biri olmayınca diğerini kabul etmez.”

Meselâ iman var ameli yok, olmaz. Ameli var iman yok, yine olmaz. Amel imanla beraber olacak, iman da amel ile beraber olacak. Müslüman mısın, namazı kılacaksın muhakkak. O iman o müslümanı yatırmaz uyutmaz ve durdurmaz:

“—Nasıl mü'minsin ki sen Allah'a iman etmişsin de namazı niçin kılmıyorsun?” der.

“—Efendim dünya işleri...”

Biz dünya işlerini becermek için gelen bir mahlûk değiliz ki! Dünya işleri yine olur olacağı kadar. Bize lâzım olan âhiret ve Allah rızasıdır. Allah'ın rızası olmadığı takdirde, dünya altınları ile beraber hepsi senin olsa, her şeyiyle beraber senin olsa ne kıymeti var; Allah senden razı olmadıkça?

Onun için dünyaya, mesela bugün Avrupa âlemine bakıp da,

“—Ooo, onların şöyle apartmanları var, böyle kuvvetleri var, böyle kudretleri var, böyle saltanatları var diye oraya özenmek, insanı dünyaya bağlamaya vesile olur ki, ahiretten uzak dünyaya bağlanmak demek, ahiretten uzaklaşma ve Allah’tan da uzaklaşmanın alâmetidir.

Onun içindir ki, Peygamberimiz peygamber iken, Allah-u Teâlâ’nın taht-ı himayesinde iken, mâsum iken, günahlarının hepsi evveli âhiri affolunmuşken ve Cenab-ı Hakk’ın yardımı ile daima muhafaza olunduğu halde senede bir kere, hiç olmazsa on gün nâstan, insanlardan ayrılır, Ramazan’ın son on gününde mescidde i’tikâfa çekilirdi.

Niçin? Biz boşuna bir mahlûk değiliz. Allah-u Teâlâ peygamberleri niye yollamış, kitapları niye yollamış, bu kadar evliyayı niye yollamış?

Birtakım mucizeler var ki, bu insan eliyle zuhur ediyor. O mucizelerin bir ufağına, insandan, bizim gibilerden zuhur edene keramet diyorlar ki, bu da bizim gibi insanlardan zuhur ediyor.

“—Bu nasıl oluyor, bu da insanken bundan bu fevkalâdelik nasıl zuhur ediyor?” diye insan düşünürse, biz öyle bir yabani mahlûk değiliz. Kâinattaki bütün mevcudat bizim için yaratılmış. Kainattaki bütün mevcudat, yerde gökte, bildiğimiz bilmediğimiz bütün mahlukat varsa, hepsinin hilkatinin yegâne sebebi insandır.

İnsan öyle ufacık bir adî mahluk değil. Bak bunları düşün de ne kadar büyük bir kıymet vardır ki bizde, Allah-u Teâlâ bizim için Ay'ı yaratmış, Güneş'i yaratmış, yıldızları yaratmış, yeri yaratmış... Yerde enva-i çeşit nebatlar, nimetler hep günden güne doğmakta, yetişmekte, hep bu insanoğlu için.

İnsan olmak çok büyük bir nimet. Binâen aleyh öyle yalnız dünyada hayvanlar gibi yaşayıp karnını doyursun, zevk ü sefa ile ömrünü geçirsin diye yaratılmış bir mahlûk değil. Onun için insanda çok büyük büyüklükler vardır. Bu büyüklüklerin zuhuru için gayret etmek lâzım!

Nasıl altını gümüşü yerden çıkarmak için bugün zorlanmak lazım. Zorlanmayınca altın çıkmıyor, gümüş çıkmıyor, benzin mazot çıkmıyor. Hepsi bunların zorluklarla oluyor. Yeri deleceksin, oyacaksın, eşeceksin, derinlerine ineceksin de bir şeyler bulup çıkaracaksın, ne kadar zorluklar var.

İşte imanın da kemalini bulmak için böyle halvetlere ihtiyaç olduğunu Peygamber SAS Efendimiz bize duyurarak:

“—Bak, bakın bana! Ben peygamber iken bile insanlardan ayrıldım. Bir ay köşeyi vahdete çekildim. Allah'ım ile meşgul olmak hissini duyuyorum. Siz ise acizsiniz, garipsiniz. Destekçiniz yok, yardımcınız yok, muininiz yok. Siz daha çok muhtaçsınız. Şu benim yaptığım gibi siz de yapın! Ayrılın şu hayatınızdan, işinizden. Çünkü işin sonu bitmiyor. Ölünceye kadar iş bitmiyor.

Bitmeyen tükenmeyen bu işlerin peşinde ölünceye kadar uğraşıp da buradan bir insan kılığında başka bir şeye benzer şekilde gitmek elbette insana yakışmaz.”

İnsan kemal sahibi. O kemali elde etmeden yalnız çalışıp paralara, varlıklara sahip olup gidebilmek kadar acı bir şey yoktur. İnsan onun için yaratılmış bir mahluk değil. İnsanda çok büyük kemâlât var, çok büyük üstünlükler var. Eğer öyle olmasaydı, Peygamberimiz dünyaya sahip olurdu.

Peygamber SAS, bu dünyaya ne için kıymet vermemiş? Neden altınların, varlıkların sahibi olmamış, köşklerin konakların sahibi olmamış?

Düşünürsek, Peygamberimizin akli kadar akıl kimseye verilmemiş. Onun dünyaya iltifat etmeyişinin sebebi var. Bize de diyor ki hâlen:

“—Siz de dünyaya iltifat etmeyiniz. Çünkü dünyanın insanı değilsiniz siz. Sizi Allah kendisi için yaratmış.”

Cennetini niçin veriyor Allah sana? Sen de çok büyük bir bahtiyarlık var ki cennetini veriyor, bir de cemalini gösteriyor. O cemâl ki en büyük nimet! Onu hangi mahlûkuna veriyor? Hiçbir mahlûkuna veremiyor. İnsanın iman-ı kamili olanı nail olacak ona... İnsanda iman kimde kâmilse onlara nasip olacak.

Onun için her mü'minin, imanının kuvvetlenmesi için hiç olmazsa 10 gün, veya 20 veya 30 gün —40'ı efdaldır— kendini dünyadan alıp, kûşei vahdete çekilip, kendini Allah'ına vermesi Lâzım!

Orada “Yâ Rab! Yâ Rab!” diyerekten Allahu Teâlâ'nın bir ismi ile meşgul ol ki, Allah-u Teâlâ bak onun neticesinde sana neler, ne mükâfatlar verecektir. Dünyanın işleri yapılır, hiç korkma, dünyan elinden gitmez. Dünyan elinden gitmediği gibi bir de ahiret nimetlerine, Cenab-ı Hak'tan gönül alemine gelen füyûzât-ı Rabbaniye ile çok büyük mazhariyetlere nâil olursun.

Onun için büyüklerimiz bu hususta hepimize birer nümune olmuşlardır. Geçen Pakistanlılar geldiler, her zaman da geliyorlar. Demişler ki;

“—Memleketinizde bize gösterecek bir şeyiniz yok mu?”

Bizimkiler de götürmüşler bir fabrikaya, “İşte bak bizim de böyle fabrikalarımız var.” demişler.

“—Heyhat!” demişler, “Bu demir parçaları bizde de var yahu. Biz sizde demir parçası görmeye gelmedik. Bize bir insan gösterin ki biz onun ziyaretine gidelim. Biz insanları görmeye geldik.” diyor.

E işte çok insan, buyurun, görün!

“—Yok öyle değil, dünyaya bağlanmış insan değil. Ahireti seçmiş insanı gösterin de biz onlarla bir teşerrüf edelim.” diyorlar.

Bizimkileri mahcup duruma da düşürmüşler.

Aziz kardeş!

Onun için iman amel ile beraberdir. Amel ile beraber olunca, imanın zıddı olan günahlardan ve kötülüklerden de sıyrılmak lazım!

Günahlardan ve kötülüklerden sıyrılmanın imkânı yoktur, hele bu devirde... Muhakkak kendini şöyle kûşe-i vahdete çeker, karanlık bir odanın içerisine girer, Rabbi ile baş başa kalır. Birkaç lokma gıda ile, oruçlu olmak şarttır. Oruçlu olmak suretiyle, Allah-u Teâlâ'nın sana vereceği lütuflarla, bak ne kadar insan olduğunu anla!

Tabi burada gelişmek herkesin kendi kuvveti nisbetindedir. Kendini Allah'a veriş nisbetinde de gelişme olur. Kazanç nasıl sermaye nisbetinde ise âhiret nimetlerinin gelişi de Allah'a insanların kendilerini verişleri nisbetindedir.

Onun için, bu muhasebenin itikadı, itikad-ı kâmilemdir: (*Lâ ilâhe illa'llah*) “Yâ Rabbi, sen birsin, senden başka mâbud tanımam!” diye dil ile ikrar ettim, kalbimle de tasdik ettim!”

“—İyi ama hani amelin?”

Amelsiz olmaz.

Müslüman oldun ama amelsiz müslüman oldun. Müslüman da amel şarttır. Amel şart olunca amelin zıddı olan günahlardan da sıyrılmak şarttır. Hem amel, hem günah bir arada olmaz. Hem zehir hem şifa hiç olmaz. Allah esirgeye...

Dünyadaki maddî kısım, yeriz içeriz güzel güzel besleniriz. Şu ufacık bir kolera mikrobu diyorlar ya, gözümüzle gördüğümüz bir şey değil, ufak bir şey. Ama çok ufacık bir şeymiş. Ufacık bir şey ama insanın nasıl canına okuyor? İnsanlar bugün ondan nasıl korkuyor? Vebası da öyle, kolerası da öyle, tifosu da öyle, çeşitlisi var.

Niçin? İşte o gözle görülmeyen, elle tutulmayan, hiçbir kuvveti olmayan ufacık mahluk bizim canımıza okuyor.

Neden? Allah'ın verdiği bir kudret var onda. O kudret, bizim kudretimizi yeniyor. Bizim kocaman vücudumuz var. Etimiz, yağımız, kuvvetimiz, kanımız, canımız hepsi yerinde ama ufacık, gözle göremediğimiz o mahlûkun hakkından gelemiyoruz. Onun hakkından gelebilmek iktidarına hâiz değiliz.

Onun için bizi uyarıyorlar:

“—Aman şu suyu içmeyin. Aman o sudan kullanmayın. Aman şu sebzeleri yemeyin. Aman bunu yemeyin!”

Niçin? Mikrop olma ihtimali var.

“—Elinizi şöyle yıkayın böyle yıkayın, şöyle yapın böyle yapın.” E hakları da var ama, düşünersek, bu nedir? Bugün yediklerimizin içinde, giydiklerimizin içinde neler vardır kim bilir? Bunların hepsine vücut mukavemet edemiyor ve insan yuvarlanıp gidiyor.

Demek ki, ne kadar âciz bir mahlûkuz. Bu kadar âciz olduğumuzdan dolayı, bizi yaratan Hazret-i Allah-u Celle ve A'lâ'nın emirlerine boyun bükmekten başka çaremiz yoktur.

Onun için, iman; dil ile ikrar, kalp ile tasdik, *amelün bi'l- erkân*'dır. *Amelün bi'l-erkân* yoksa, yani dilinle dediğini yapamıyorsan, imanın zayıftır ve hastadır. Nasıl ki zayıf ve hasta olan insandan kimse medet ummaz,

çünkü yardıma muhtaçtır. Yapabilirsen işte şu doktoru çağırırısın, komşuları çağırırısın, elden geleni yaparlar; çorba verirler, ilaç verirler filan ama neticede Allah'ın dediği olacak. Gidecekse gider.

Binâen aleyh, imanın muhafazasında günahlardan sakınmak çok önemlidir. Ameller ne kadar lazım ise, günahlardan sakınmak daha elzemdir. Çünkü eti yersin, yağı yersin, balı yersin, arkasından ufacık bir zehiri yuttun muydu; ne balın para eder, ne kaymağın para eder, ne yağın para eder, ne etin para eder. Zehiri yutan kimse, “Ay ay ay, karnım karnım!” derken gider gürültüye.

Ne yedin? Zehirlendin. O zehir seni öldürür. Doktor gelecek de, imdada yetişecek de, o zehirden seni kurtaracak. Nadirattandır.

Zehir günahlardır. Şimdi zehirin çeşitleri olduğu gibi, günahların da çeşitleri var. Zehirin kuvvetlisi bir anda insanı mahveder. Ufak zehirler tedrici bir surette öldürürse de kuvvetli zehirler birden öldürür.

Mesela sigaranın zehiri, içkinin zehiri tedricî bir surette insanları öldürür. Evvela ruhunu öldürür, ruhunu öldürdükten sonra cesedi isterse yaşasın isterse yaşamasın, hiç kıymeti yok cesedin... Sürülerle ceset var dünyada, ne kıymeti var?

Ceset ruhuyla yaşarsa kıymeti var. Ruhu olmadıktan sonra kıymeti yok.

Sigaranın ne zararı var?

Sigaranın ne zararı olacak; melekler sokulmaz yanına bir kere... Ağzın kokar pis pis. Para kesene zararı var, vücuduna da zararı var. Tıpta işte burada, ortalıkta söyleyip duruyor doktorlar.

Bundan ne fayda umuyor insan? Hiçbir fayda yok.

Kahve içiyoruz işte şimdi. Kahveler tabii şimdi yeni bir icat.

Kahve çıkınca ulemaya sormuşlar:

“—Yahu nedir bu?”

“—Ooo, bu içilmez!” demişler.

Haramı insanlar dinliyor mu ya? İçe içe bugün mübah hâline geldi. O gün haram denilen, Ebussuud Efendi'nin fetva verdiği haram, bugün mübah...

Niçin? Bugün insanlar öyle alışmış ki artık, “İçme kahve.” dediğin vakitte, “Aaa, o kadar da ham sofuluk lazım değil!” diyorlar.

Sigara? O da öyle...

E canım işte yarın içki de buna benzeyecek. İçe içe;

“—Aaa, o kadar da sofuluk lazım değil. N'olur, bir kadehten iki kadehten ne olacak? O kadar da bir kudret kuvvet lazım insana!” diyecekler.

Halbuki biliyorsunuz ki onun damlası haram. Damlasının haram olduğunu bilmeyen müslüman yoktur. Hatta bazı büyüklerimiz daha ileriye giderekten, “İçkinin döküldüğü bir yerde biten otlardan otlayan koyun etini bile yemem!” demiş.

Meselâ, oraya bir cami yapılırsa, oraya gidip de namaz kılmam diyenler de olmuş yani. O kadar öyle içkiden uzaklaştırıcı şeyler konuşmuşlar.

Onun için, iman dendiği vakitte o imanın kuvvetli olması lazım. O imanın kuvvetli olması seni gûnahtan alıkoyacak. Bir polisin, bir jandarmanın varlığı seni nasıl men ediyorsa, öylece içinden o kuvvet sana gelecek;

“—Dur! Yapma bunu!” diyecek. “Çünkü sen Allah’ın rızasını arayan bir insansın. Bu senin yaptığın hareket de Allah-u Teâlâ’nın rızasına muhaliftir. Yakışmaz sana!” diyecek.

Sen ehli imansın. *Lâ ilahe illa’llah, Muhammedün rasûlü’llah* diyorsun. Senin Peygamberin böyle yaptı mı? Senin Peygamberinin ümmeti olan ashab-ı kiram böyle yaptı mı?

“—Yok...”

E sen ne için yapıyorsun öyleyse?

“—E canım Allah Afüvdür, Gafûrdur, Kerîm’dir.”

Bu hasta adam içindir, bu hasta adamın işidir artık.

Onun için Allah-u Teâlâ hepimizi affetsin de imanı ve ameli beraber yürüyen kullarından etsin...

Şimdi müsbet ve menfî elektrik diyorlar ya. Müsbet ve menfî olmazsa, cereyan da olmuyor. Demek ki imanın da vücudu için amelin şart olduğu muhakkak artık.

Sonra, bakın yine bir büyük, İmam Birgivî Hazretleri diyor ki:

تَرْكُ ذَرَّةٍ مِنْ مَحَارِمِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ السَّقَلَيْنِ

(*Terkü zerretin min mehàrimi'llâh, hayrun min ibâdeti's- sekaleyne*) “Zerre kadar bir haramı, ehemmiyet vermediğimiz bir hatayı, bir kusuru, bir kabahati terk edebilmek, yer gök ehlinin yapacağı nafiye ibadetlerden daha hayırlıdır.”

Sen o aziz ömrünü günahlarla zâyi ediyorsun da haberin de olmuyor. Demek ki ne kadar hastasın! Ne kadar hastasın ve ne kadar bozüksun! Ruhun o kadar ölmüş ki!

Ruhun ölmesi çok kolay.

“—Niçin?”

Bak, şimdi bizim bazı hastalarımız oluyor, ameliyat yapıyorlar; elini kesiyorlar, ayağını kesiyorlar... Oraya bir morfin yapıyorlar, o morfini yaptıktan sonra oradaki hayat ölüyor. Ölünce, hiç acı duymadan orasını güzelce kesiyorlar.

Bunu biliyoruz değil mi? Kesiyorlar işte.

“—Neden?”

Oradaki hayat iptal edildi. O hayatın iptal edilmesi ile acıyı insan nasıl hissetmiyorsa, ruh da bu hâle geldikten sonra, işte zehirleri yutar hiç haberi olmaz. İman elden gider hiç haberi olmaz. İslâmiyet'in adı kalmıştır kendisinde...

İşte eski büyükler çıksalar, bize müslüman diyecek neremiz var yani? Allah affetsin...

Onun için, iman ve amel muhakkak ortaktırlar.

e. İman ve Namaz

İbnü'n-Neccâr, Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:³

الْإِيمَانُ الصَّلَاةُ فَمَنْ فَرَّغَ لَهَا قَلْبَهُ وَحَافَظَ عَلَيْهَا
بِحِدِّهَا وَوَقْتِهَا وَسُنَنِهَا فَهُوَ مُؤْمِنٌ
(ابن النجار عن أبي سعيد)

RE. 193/10 (*El-îmânü es-salâtü, femen ferağâ lehâ kalbehû, ve hafeza aleyhâ bi-haddihâ, ve vaktihâ, ve sünenihâ, fehüve mü'minün.*)

(*El-îmânü es-salâtü*) “İman demek, namaz demektir. (*Femen ferağâ lehâ kalbühû*) Kim ki namaz için kalbini boşaltır, (*ve hafeza aleyhâ bi-haddihâ ve vaktihâ ve sünenihâ*) ve o namazı itina ile, vaktine ve sünnetine dikkat ederek muhafaza ederse, (*fehüve mü'minün*) işte o mümindir.”

Peygamber SAS Efendimiz imanı bize tavsif ediyor, tabir ediyor, takdim ediyor, öğretiyor.

³ Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı İsfahan*, c.VIII, s.206, no:1530; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.160, no:863; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.41, no:4102; Ebü'ş-Şeyh, *Tabakâtü'l-Muhaddisîn*, c.II, s.253, no:616; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.95, no:423; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XI, s.56, no:10243.

Buyuruyor ki:

“–İman namazdır.”

Sen diyorsun ki;

“–Benim imanım var ama namazım yok!”

Kusura bakma sen.

“–Allah affeder, sonra kılarım.” diyorsun. Ne zaman kılacaksın sonra?

“–İhtiyarlıkta...”

İhtiyarlığa kadar yaşayacağına dair elinde bir senedin var mı?

İhtiyarlıkta hangi ameli yapacaksın sen? Bugün ihtiyar olanların kıldığı namazları görüyoruz, daha ayağının nasıl kırılacağını bilmiyor. Böyle dik duruyor ayağı... Gençlikte alışılacak her şeye. Gençlikte alışmamış bir adamın kıldığı namaz muhakkak böyle sakat oluyor.

El bağlamasını çoğu bilmez, safın nasıl düzeleceğini bilmez. Her gün söylenir yahu. Nasıl bu, 10 orada, 10 burada... Tamamı

20 kişi filan cemaati olan ufacık bir cami. 20 kişi bir safı tutamıyor. Mutlaka imam ikaz edecek;

“–Bak sen düzelt azıcık. Sen de bak orası boş, orayı doldur!” diyecek de, uyanacak adam da düzeltirse düzeltecek. Halbuki bunların olmaması lazım!

Onun için, sen namazı kolay bir şey zannetme arkadaş! Namaz en büyük bir nimet, en büyük ibadet. O bülüğa girdiğimiz andan itibaren üzerimize farz olan bir ibadet. Onun için 25

yaşında, 30 yaşında, velev ki 40 yaşında aklına gelmiş de tevbekâr olmuş, namazını kılmaya başlamış. Ama 15'ten 40'a varıncaya kadar kaç sene var arada? Bu kadar senenin ibadetini kaza edeceksin!

E bakalım ömrün vefa edecek mi, etmeyecek mi? İşlerin buna müsaade edecek mi, etmeyecek mi? Sıhhatin buna müsaade edecek mi, etmeyecek mi? Bunları hiç hesaba katmadan insan;

“—Bugün dünyam güzel olsun da bakalım ileride ahireti düşünüyoruz!” diyor.

Bunlar hep çok yanlış şeylerdir.

Namaz neden iman oluyor?

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ
لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ

(البقرة: ١٤٣)

(*Ve mâ kâne'llàhu li-yudîa îmâneküm, inna'llàhe bi'n-nâsi leraûfün rahîm.*) “Allah sizin imanlarınızı zayi etmez; çünkü Allah insanlara karşı şefkatli ve merhametlidir.” (Bakara, 2/143) buyruluyor Sûre-i Bakara'nın 2. cüzün birinci sayfasında.

“—İmanınızı zayi etmez.” ne demek?

Şimdi ashab-ı kiramın zamanında biliyorsunuz ki, bir müddet namazlar Kudüs-ü Şerîf'e karşı kılınıyordu. Kible Kudüs-ü Şerîf idi. Sonra Kâbe-i Muazzama'ya döndürüldü. Bazı tabi o

arada âhirete intikal edenler de oldu. O zaman ashab-ı kiram dediler ki;“—Kible şimdi Kâbe oldu ama, anlaşıldı. Bu Kudüs’e karşı namaz kılanların namazları ne olacak?”

O zaman Hz. Allah buyuruyor;

“—Sizin o geçmişte kıldığınız namazları Allah zayi etmez.” dedi.

Yani geçmiş namazlarını imanla tabir ediyor Allah. Demek ki namaz imandandır.

“—E namaz nasıl namazdır?”

İşte *Allahu ekber* der, dört rekât iki rekât kılarsın, yatarsın kalkarsın. Bunu insan karşıdan görünce “Ha namaz buymuş.” der. Bir de abdesti var tabi, alır abdestini, gelir o da uyar imama, *Allahu ekber* der yatar kalkar. Bu değildir namaz. Bu namazın merasimi, namazın erkânıdır bu.

Asıl namaz gönülle olacak. Gönlünü Allah’a vereceksin:

وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُولُوا فَثَمَّ وَجْه

اللَّهُ

(البقرة: ١١٥)

(*Ve li'llâhi'l-maşriku ve'l-mağribü feeynemâ tüvellû fesemme vechullâh*) [Doğu da, batı da tüm yeryüzü Allah'ındır. Nereye dönerseniz Allah'ın yüzü işte oradadır.] (Bakara, 2/115)

“—Allah’ı nerede bulalım da nereye dönelim?”

Allah her yerde, nereye dönersen orada Allah... Sen yüzünü buraya çeviriyorsun, o bedeninin yüzü. Bedeni kıbleye çeviriyorsun, gönlün de Allah’a dönecek. Sen o gönlü Allah’a döndürebiliyor musun namazda; yoksa hâlâ dükkanla, çarşıyla pazarla, evinle mi meşgul bir durumda?

“—*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu’llâh! Es-selâmü aleyküm ve rahmetullah!*”

Oldu namaz... Evet oldu, borcumuz defterimizden silinmiştir. Bu adam öğle namazının farzını kılmıştır. Silerler, fakat o namazdan hâsıl olan ruh hâsıl olmamıştır. Namazın da ruhu var. Namazın ruhu insanı mekleştiren bir alemdir. İnsanın günahlarına mâni olan bir alemdir. İnsanı evliyâ eden bir alemdir. Namaz insanları göklere uçuran bir alemdir. Namaz kolay bir şey değil.

Onun için, meleklerin namazı ancak kendilerine mahsustur. Her meleğin bir ibadeti var; kimisi rükûda, kimisi secdede, kimisi kıyamda, kimisi kıraatte, kimisi tesbihte... Ama mü’minin namazı öyle değil. Mü’minin namazı bütün meleklerin namazından efdaldir.

Her meleğin bir vazifesi var:

لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

(التحریم: ٦)

(*Lâ ya'sûna'llâhe mâ emerahüm ve yef'alûne mâ yû'merûn.*) [Allah'ın kendilerine emrettiğine isyan etmezler, emredildikleri şeyi yaparlar.] (Tahrîm, 66/6)

Hiç onlar Allah'a isyan bilmezler, öyle yaratılmışlardır. Onlarda şehvet yok, nefis yok, şeytan yok... Onları iğfal edecek kadın yok, bir şey yok.

İnsan müslüman ama öyle değil. Nefsi var, şehveti var, şeytanı var, hasedi var, karısı var, çocuğu çocuğu var, dünya ihtiyaçları var. Bir sürü ihtiyacın karşısında Allah'a dönebilmek ne büyük bahtiyarlık. Bu kadar işi bırakacaksın, "Allah'ım senin divanına geldim." diyerekten namaza duracaksın.

Gönlünü hiç olmazsa bir an için Allah'a verebilmek devleti kadar büyük devlet olur mu dersin?

İnsan tabi bir padişah, bir hükümdar, bir reisicumhur, bir büyük huzuruna çağırdığı vakitte, kendi övüne övüne bir kalır. "—Ooo... Ben filan zamanın padişahı ile görüştüm, filan zamanın reisicumhuru ile görüştüm, filan devrin kralı ile görüştüm. Şu zamanın sultanı ile görüştüm." diye övüne övüne bir kalır.

Bir büyük adam Mekke-i Mükerreme'de tavaf ediyormuş. Etrafında da birçok avaneleri var, o büyük serbest tavaf yapsın diyerekten insanları tavafa sokmuyorlar. Adamın birisi şöyle bakmış bakmış;

“—Ah ah!” demiş, “Yazık sana! Yazık sana!”

Sonra bir gün onu Bağdat şehrinde köprü üzerinde dilenirken görmüş. Demiş ki:

“—Yahu, sen değil miydin, o filan zamanda tavaf ederken etrafında birçok insanlar seni himaye ediyorlardı, koruyorlardı, başkalarını da sokmuyorlardı. Senin saltanatından çalımından yanına varılmıyordu. Sen o adam değil misin?”

“—Evet evet... İşte o yaptığımın bugün cezasını çekiyorum.” demiş.

Mülkün sahibi Allah...

Aziz kardeş! Onun için sen Allah’a kul olmaya bak. Allah’la şereflen. İnsan için en büyük devlet, insanın Allah-u Teâlâ’yı zikrettiği andır.

“—Niçin?”

Allah-u Teâlâ’yı zikrettiği anda Allah onunla beraberdir.

Bir insan ki Allah’ladır, onun şerefi kadar büyük şeref var mıdır acaba? Onun devleti kadar büyük devlet var mıdır acaba?

“—*Allahu ekber!*” deyip huzur-u Rabbi’l-âlemine el bağlayıp da durduğu vakitte, onun devleti kadar büyük bir devlet var mıdır?”

Huzur-u Rabbi’l-âlemine kabul olunmuş.

Öyle ya, şimdi reisicumhurların kapısına bir sürü insan gidiyor, “Ooo, sen giremezsin, sen giremezsin. Hadi hadi hadi...” diyerekten

çoğunu da geri atarlar. Ancak, “Sen gel, sen gel, sen gel...” diye mümtaz insanları, makbul insanları içeriye alırlar. Öyle benim gibilerini filan kapıdan dışarıya hepsini uzaklaştırırlar.

E Allah-u Teâlâ da buraya bak herkesi alıyor mu?

Sen istersen boynuna zincir tak, kapıya kadar getiremezsin, içeriye de sokamazsın. Allah sevdiğini alıyor içeriye.

Onun için sen çok bahtiyarsın, bu bahtiyarlığının kıymetini bil. Bu bahtiyarlığın senin parayla pulla ölçülmez. Dünya şöhreti ile, şehveti ile, serveti ile hiç ölçülmez.

Allah’ın kulusun! Allah’ın kulu olmak kadar büyük devlet kimde olabilir? Hiç kimsede olamaz. Dünyada da mes’udsun âhirette de mes’udsun.

Onun için namaz imandandır. Namaz imandan olduğu için, iman olan insan namaz kılar. İmanı onu namaza götürür.

“—E canım namaza gelmeyenlere kâfir mi diyeceğiz şimdi?” Hayır, kâfir demeyiz ama imanları zayıf.

Hasta adam, gelebilir mi buraya? Yatağında yatıyor işte, verirsen yiyecek. Hasta yatakta yatıyor.

İşte onun imanını hasta, o kadar hasta ki camiye gelip içeriye girmeye kudreti yok. Sağlam diyorsun sen. Onun sağlamlığı para etmez, ruhu yok içinde...

Bir motor, güzel, içine benzini koymamışsın. Şoförü de yok başında, nasıl işletecek o?

Hiç kıymeti yok. Onu işletecek benzin lazım, onu işletecek şoför lazım. E imanı da sevk edecek ruh lazım. Ruh olmayınca bir şey olmaz. Onun için ruhun olursa gider gider, göklere kadar gidersin. Gökler bile kısa gelir.

Şimdi burada bir şart var:

(*Femen ferrağa lehâ kalbehû*) “Kim ki böyle namaza geldiği vakitte havâtırdan kalbini boşaltır, huzû ve huşû ile gelir. (*Ve hâfeza aleyhâ bi-haddihâ*) Sonra namazın erkanına da riayet eder.” Öyle paldır küldür kılınan namaz namaz olmaz. Erkanına uygun olacak.

Boşaltıyor kalbini. Neden? Dünya meşgalelerinden, dünya hatıralarından sıyırıyor onları. “Şimdi ben artık Rabbimin divanına geldim. Artık dükkân, mal, iş, şu, bu hepsini unutmam lâzım!” diye düşünüyor.

Mesela hacca gittiğimiz zaman da orada bize o Arap imamlarının kıldırıldığı namaz daha hoşumuza gidiyor, daha ağır daha teennî ile. Okumaları sade, namazı kılarken rükuları, sücudları daha sade...

Hele bir sefer bizim delil efendi geldi. Çok methediyor, diyor ki:

“—Ramazan’ın yirmisinden sonra, teravihlerden sonra bir de teheccüd namazı kılınır diyor. Ah bir orada olsanız, o teheccüd namazının tadına doyum olmaz! Her rekâtta üç sayfa okunur.”

Yani günde üç cüzden 10 günde bir hatim yapacak. Bizde hatimle teravih kılınan camilerde her rekatta bir sayfa okuyorlar ya, orada teheccüdde üçer sayfa okunuyormuş. Üç cüz okumak da kolay değil. Bir cüz okuyunca bak biz burada ne kadar yoruluyoruz. Onu üç yapınca, daha ağırlaşıyor iş.

“—Teravihten sonra teheccüd namazı 3 - 4 saat sürer. Ama İmam Efendi rükûya vardığı vakitte, sen en aşağı 25 defa ‘*Sübhanè rabbiye’l-azîm*’ dersin diyor. Kalkmaz diyor, rükuda o durur, 25 defa sen ‘*Sübhanè rabbiye’l-azîm*’ deyinceye kadar rükuda durur. Kalkar, secdeye gitmez, mutlaka sen de 25 kere sayarsın, *sübhanallah sübhanallah...* O hep ayakta duruyor böyle... Huşû ile Allah’a vermiştir kendisini öyle durur.

Sonra secdeye varır, secdede de böyle 25 defa ‘*Sübhanè rabbiye’l-a’lâ*’ diyecek kadar durur. Muhakkak sayarsın diyor. 30 da sayarsın. Sen bakarsın hâlâ o secdede... Secdeden kalkar, ikinci secdeye gitmez. Yine 25 defa *sübhanallah* diyecek kadar oturur, öyle gider. Bu surette bir teheccüd namazı cemaat ile kılarlarmış. Çok hoşumuza gider. Allah bize de inşaallah nasib ü müyesser eylesin de...

Onun arkasından diyor bir dua eder. Ama o duasında ağlamadan duramaz herkes. Cemaat de ağlar imam da ağlar. Onlar dualara da âşinâ oldukları için, manalara da âşinâ olduğu için “Yâ Rabbi!” dediği vakitte gözlerinden sular böyle şıpır şıpır akar diyor.

Niçin? İmanın iktizası.

Allah-u Teâlâ'nın huzuruna durmuş, o imanın iktizası kalbine bir rikkat, bir yumuşaklık, bir sürur, bir sevinç geliyor.

“—Yâ Rabbi! Sana çok şükür kulluk vazifesini yapabilmeye çalıştım. Sen beni affet, beni mağfiret et... Beni dergâhına kabul ettiğin için sana nasıl teşekkür edeceğimi bilemem yâ Rabbi! Beni de sen dergâhından ayırma yâ Rabbi!” diyerek çeşitli dualarla, iltifatlar ile, gözyaşları ile camiden ayrılıyoruz diyor.

Onun için; (*Ve hafeza aleyhâ bi-haddihâ ve vaktihâ ve sünenihâ, fehüve mü'minün.*) “Sonra namazın erkanına da riayet eder, vakitlerine ve sünnetlerine riayet eder. İşte bu kimse mü'mindir.”

Namazlarında bir vakitleri var değil mi? O vakitlerinde hudutlarına riayet ile, erkânına riayet ile, sünnetlerine de riayetle kılınan, hem de huzû ile huşû ile kılınan namaz.

Bak şimdi bak: “İşte budur mü'min!”

O namazını huzû ile, huşû ile, hududuna erkanına riayet ederek vakti vaktinde kılıyor. Ben bazı kimseleri bilirim ki, öğle namazını ikindiye pek yakın zamana kadar geciktirir ki, öğleye aldığı abdest ile ikindiye de kılınsın, ikisini bir çırpıda çıkarınsın

Bu Ca'ferî denilen bir mezhep de var mesela şimdi. Onlarda da câiz görülüyor bu. Caiz görülüyor, işine engel olmasın diyerekten böyle

öğle namazını kılar arkasından da ikindiye kılar. Halbuki Ehl-i Sünnetin fıkhında bu câiz değildir. Öğlen öğlen vaktinde kılınır, ikindi ikindi vaktinde kılınır.

Sadık mü'min, sözünde sadık mü'min işte bu mü'mindir. Allah cümlemizi bu mü'minlerin zümresine ilhak buyursun...

f. Mü'minlerin Özellikleri

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ
وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ

(المؤمنون: ١-٣)

(*Kad eflaha'l-mü'minûne. Ellezîne hüm fî salâtihim hâşiûne. Ve'llezînehüm ani'l-lağvi mu'ridûne.*) [Mü'minler muhakkak felâh bulmuştur; korktuklarından emin, umduklarına nail olmuşlardır. Onlar ki, namazlarında huşû içindedirler. Onlar ki, faydasız işlerden ve boş sözlerden yüz çevirirler.] (Mü'minûn, 23/1-3) ayet-i kerîmesini burada delil getirmiş ki, bu âyet-i kerîme Cenab-ı Hak bize bildiriyor:

(*Kad eflaha'l-mü'minûn.*) “ M u h a k k a k n mü'minler felâh bulmuşlardır.”

Felâh, kurtuluş demek; korktuğundan emin olmak, umduğuna ermek demek. Ezanda da, (*Hayye ale'l-felâh... Hayye ale'l-felâh...*) “Haydin felâha... Haydin felâha!” diye bağırıyoruz.

(*Ellezîne hüm fî salâtihim hâşiûne*) “Namazı öyle gelişigüzel değil da huşû ile, huzû ile, titreyerek kılan mü’minler, muhakkak felah bulur.” Ellezîne hüm fî salâtihim hâşiûne.

Günahlarını önüne dökmüş. Bu da şarttır. Bir insanın hem iyiliği olur hem kötülüğü olur. İyiliklerini at arkaya! İyiliklerini unut! Yaptığın şuyun var buyun var. Birçok hayrât u hasenât var... Onları unut, arkana at!

Günahları da önüne dik, önüne doldur. Yaptığın bütün günahlarla beraber Hz. Allah’ın divanına geliyorsun;

“—Ooo, yâ Rabbi! Ben bunlarla senin huzuruna nasıl gelirim?

Ben ne kadar günahkârmışım yâ Rabbi!” diyerekten insan teeddüb eder yani.

(*Ve’llezînehüm ani’l-lağvi mu’ridûn*) “Onlar ki, faydasız işlerden ve boş sözlerden yüz çevirirler.”

Bak burada da bir incelik var; huşû, lağviyatın bırakılmasından sonra hasıl olur insanda... Çenesi bol, zevzek, ahlaksız, terbiyesiz, birçok kusurları olan insanda huzû, huşû denilen şeyin bulunmasına imkân yoktur.

O kötülüklerin başlangıcı lağvdan başlar. Sözüne hakim olamıyor, ağzına geleni konuşuyor.

Halbuki İslâm’ın erkânında üç şey vardır:

Yiyeceğini ancak zaruret miktarı yiyeceksin.

Uykunu zaruret miktarı uyuyacaksın, yapacaksın.

Konuşmanı da, bileceksin ki bu benim konuşmalarım hepsi defteri âmâlîme geçiyor. Bunlardan boş olanlarından, fazla olanlarından da mes'ulüm. Bu mes'uliyetini idrak ederek konuşacaksın.

Fazla ve lüzumsuz söz müslümanın ağzından çıkmaz. Müslüman o zaman sükût edecek. Çünkü bir insanın hem Allah-u Teâlâ'yı zikretmesi hem de Allah-u Teââlâ'nın zikrinin gayrısı ile meşgul olması mümkün değil.

Binâen aleyh, sen ne kadar sükut eder susarsan, gönlün Allah'ı o kadar çok sever. Gönlün Allah'ı çok sevmesi, ağzının kapanmasına bağlı. Ağzı açık olan, mütemadiyen konuşan insan, gönlü gafil bir insandır.

Onun için, evvela sözlere hâkim olmak lâzım!

g.Hayâ İmandandır

Ahmed ibn-i Hanbel, Müslim, Ebû Dâvud, Neseî, İbn-i Mâce ve İbn-i Hibbân, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁴

---

⁴ Müslim, *Sahîh*, c.I, s.139, no:50; Neseî, *Sünen*, c.XV, s.199, no:4918; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.420, no:191; Taberânî, *Dua*, c.I, s.437, no:1489; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.532, no:11735; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.20, no:9004; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.18; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.95, no:6962; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.189, no:103; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.35, no:52; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XI, s.58, no:10249.

الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ شُعْبَةً فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ.

(حم. م. د. ن. ه. حب. عن أبي هريرة؛ طس. عن أبي سعيد)

RE. 193/12 (*El-îmânü bid'un ve seb'üne şu'beten, efdalühâ lâ ilâhe illa'llâhu, ve ednâhâ imâtatü'l-ezâ ani't-tarîkı; ve'l-hayâü mine'l-îmâni.*)

(*El-îmânü bid'un ve seb'üne şu'beten*) “İman, yetmiş küsur şubedir. (*Efdalühâ lâ ilâhe illa'llâhu*) Efdali *Lâ ilâhe illa'llah* sözüdür. (*Ve ednâhâ imâtatü'l-ezâ ani't-tarîkı*) En aşağısı da, eza verecek bir şeyi, yoldan kaldırmaktır. (*Ve'l-hayâü mine'l-îmâni*) Haya da imandan bir şubedir.”

Bid', üçten dokuza kadar olan rakamların adıdır. Yetmiş küsur; yâni 73, 74, 75, 76, 77, 78 veya 79 demek. Yani imanın 70 küsur dalı budağı, parçaları vardır. Bu 70 küsur şubenin en eftali, “*Lâ ilâhe illa'llah*” sözüdür. “*Muhammedün rasûlü'llah*” da bunun içine dahildir.

Şimdi iman şubelerinin en ufağı nedir?

En ufağı, yolda giderken insanlara eziyet verecek bir şeyi, hoş görmediğin bir şeyi yoldan bir kaldırmandır.

Çöpçü gelsin kaldırsın demiyorsun, onu kaldırıyor bir kenara koyuveriyor. Ayıklıyor,

süpürüyor, ezayı yoldan gideriyor. Ne olursa olsun, halka eza verecek ufaklı büyüklü bir şeyler vardır.

Dün bizim şöfor durdu bir yerde de, çocuklar çivili tahtaları otomobilin önüne koymuşlar ki, geçerken tekerlere batsın da, patlasın da seyredelim diyerekten. Çocuk, bilmez ama ona da öğretmek lazım! Onun mes'ulü yine babası. Ufak çocuğun aklı ermez de...

Ha işte bu en ufak bir zarar verecek şeyi yoldan gidermek de imanın şubelerinden birisidir. Sonra? Bakın şimdi: (Ve'l-hayâü şu'betün mine'l-îmâni) "Hayâ da imandan bir şubedir."

İmanın birçok şubeleri var, hiç birisini saymadı da "hayâ" dedi. "Hayâ imandan bir şubedir." dedi. Niçin? Çünkü hayâ imanın kardeşidir. Hayâ imanın kardeşidir de onun için burada "Hayâ imandan bir şubedir." dedi.

h. Hayâ ile İman Kardeştir

Taberânî, Abdullah ibn-i Abbas'tan; İbn-i Asâkir, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁵

الْحَيَاءُ وَالْإِيمَانُ مَقْرُونَانِ فِي قَرْنٍ وَاحِدٍ فَإِذَا
سَلَبَ أَحَدُهُمَا تَبِعَهُ الْآخَرُ

(طس. عن ابن عباس؛ كر. عن أنس)

⁵ Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.174. no:8313; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.75; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVI, s.437; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

RE. 204/10 (*El-hayâü ve'l-îmânü makrûnâni fi karnin vâhidin, feizâ sülîbe ehadühümâ, tebiahü'l-âhiru.*)

(*El-hayâü ve'l-îmânü makrûnâni fi karnin vâhidin*) “Haya ile iman bir karın kardeşidir. İmanın olduğu yerde hayâ vardır, hayânın olduğu yerde iman vardır. (*Feizâ sülîbe ehadühümâ, tebiahü'l-âhiru*) Birisi gitti mi, peşinden öbürü de gider.”

Hayâ nedir? Utanma duygusu... Asıl utanmanın Allah'tan olması lâzım!

Şimdi böyle şeriata aykırı bir insana;

“—Hayâsız!” desen, kızar.

“—Ben hayâsız mıyım?” der.

Allah-u Teâlâ'nın rızasına mugayir ne kadar hareket varsa hepsi hayâsızlığın neticesidir. Hayâ büyük bir nimettir. Nasıl ki iman, insanları haramlardan günahlardan men ederse, hayâ da tıpkı böyledir. İnsanları Allahu Teâlâ'nın yasaklarından men eder. Der ki:

“—Bak seni yaratan, sana envai çeşit nimetleri veren; gözü veren, kulağı veren, kuvveti veren, kudreti veren, hissi veren, tefekkürü veren, ruhu veren kudretin sahibi olan Hz. Allah'ın kulusun sen. Onun kulu olduğun için Onun emirlerini dinlemek mecburiyetindesin kul isen. Kulluğunu inkâr edemezsin, ‘Ben kul değilim.’ diyemezsin, çünkü kulsun.”

Kendine hâkim değilsin. Azrail AS geldiği vakitte kim mâni oluyor? İşte ufacık bir mikrobu hakkında da gelemiyoruz. Gelemiyoruz, apaçık meydanda. Demek ki sen bir acizsin ve kulsun. Kimin kulusun? Allah-u Teâlâ'nın kulusun!

Öyleyse Allah-u Teâlâ'nın emirlerine, ve hangi emiri olursa olsun, muhalefet etmeğin hayâsızlığın alâmeti. Çünkü ekmeği veren sana o, suyu veren o...

Dün bir kardeş gelmişti de, Allah muhafaza etsin... Hacca gitmişti, hacdan dönüşte Ürdün'e de uğramış, oradan geçmişler. Diyor ki,

“—Ne kadar perişanlık!”

Şimdi onlar birbirleri ile dövüşüyorken, sokağa çıkma yasağı ilan edilmiş. Sokağa çıkan vuruyorlar. Yasak. Evde ekmek yok, evde su yok, evde erzak yok. Herkes alışverişi çarşıdan günlük alıyor tabi. E günlük alıyor, yasak da oldu şimdi çıkamıyorsun.

Evde de çoluk çocuk, şu bu var.

Hadi evde birkaç gün su kaynatacaksın, çay kaynatacaksın, bir şeyler yapacaksın ama olmayınca ne yapacaksın?

Şimdi Allah esirgesin, bizim tüplü ocaklarımız olmasa, odun kömür de yok evde. Tüp de gelmedi miydi ne odun bulacaksın, ne kömür bulacaksın işimiz harap! Elektrikler kesilince, sular da akıyor. Elektrik kesildi su da gelmiyor o zaman. İşlemiyor motorlar... E o zaman halkın hâli çok perişan olmuş.

E bu nimetleri düşün de, Allah-u Teâlâ'nın nimetlerini tefekkür et! Hudutsuz nimetler, sayılmakla bitmez. Bu kadar nimeti veren hep Allahu Celle ve A'lâ...

O Allahu Celle ve A'lâ sana diyor ki:

“—Günde beş defa benim divanıma geleceksin.

Temizleneceksin, abdestini alacaksın, el bağlayacaksın!” Ne kadar hikmetler var o abdest almada aziz kardeş!

Yorulursun çalışa çalışa... Namaz vakti gelince, soyunuyorsun bir abdest alıyorsun, bir namaz kılıyorsun; o yorgunluk senden gidiyor. Taze bir vücut geliyor insana...

Li'llâhi'l-fâtihah!

Mehmet Zahid Kotku

İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü